

Asia: VN/1393/2020

Työryhmän mietintö lähestymiskiellon tehostamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Lähisuhdeväkivallan riskinarviointi

Pidän hyvänä ja perusteltuna esitystä, jonka mukaan poliisin tulisi aina väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä ohjata kiellolla suojattava moniammatillisen riskinarvioinnin piiriin. Yksinään tämä esitys on kuitenkin riittämätön riskinarvioinnin maantieteellisesti kattavan ja systemaattisen toteuttamisen varmistamiseksi. Moniammatillisesta riskinarvioinnista ja sitä koskevasta järjestämisvelvollisuudesta tulisivat määrät laissa. Tällöin myös riskinarviointiin ohjaamisvelvollisuudesta voitaisiin määrät laissa. Tällainen yleisempi uudistus ei kuitenkaan kuulu tämän lainsäädäntöhankkeen alaan.

2. Lähestymiskiellon määräämisen edellytykset

Ei huomautettavaa tältä osin.

3. Väliaikaisen lähestymiskiellon määrääminen viran puolesta

Kannatan esitettyä muutosta ja pidän sitä Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden näkökulmasta perusteltuna.

4. Turvallisuutta parantavat toimenpiteet lähestymiskiellon määräämisen yhteydessä

Pidän riskinarvioinnin piiriin ohjaamista, turvasuunnitelman tekemistä ja turvalaitteiden tarjoamista koskevia esityksiä hyvinä ja tarpeellisina. Kuten olen kohdassa 1 maininnut, moniammatillisesta riskinarvioinnista ja sitä koskevasta järjestämisvelvollisuudesta tulisi määrät laissa, mikä kuitenkin nähdäkseni edellyttäisi erillistä lainsäädäntöhanketta.

5. Väkivallan uhrien ja tekijöiden ohjaaminen palveluihin

Pidän perusteltuna esitystä poliisin velvollisuudesta ohjata uhri tukipalvelujen piiriin.

Esitys lähestymiskieltoon määrättävän ohjaamisesta tukipalveluiden piiriin on myös kannatettava, mutta jää tukipalveluiden tarjonnan vähäisyyden vuoksi käytännössä riittämättömäksi. Rikoksentekeijöille tarjottavien palveluiden saatavuutta ja rahoitusmallia tulisivat kehittää vastaavasti

kuin rikosuhripalveluiden kohdalla on tehty. Tältä osin kyse ei kuitenkaan ole asiasta, joka olisi ratkaistavissa tämän lainsäädäntöhankeeseen yhteydessä.

6. Oikeudellinen apu

Kannatan esitettyä muutosta.

7. Oikeudenkäyntimaksu

Kannatan esitettyä muutosta.

8. Lasten asema

Pidän kannatettavana sitä, että pyritään estämään lasten asioiden käyttäminen keinona kiertää lähestymiskieltoon sisältyvää yhteydenottokieltoa. Esityksen perusteluita voisi kuitenkin tältä osin täsmentää. Pidän kyseenalaisena sitä, voidaanko lapsiin liittyvät asiat esityksessä mainitulla tarkkuudella jakaa ennakoitavissa oleviin (joista voidaan määrätä lähestymiskieltopäätöksessä) ja täysin ennalta arvaamattomiin. Lasten hoitoon, huoltoon ja tapaamisiin liittyy myös sellaisia yhteydenottotarpeita, jotka ovat sinänsä yleisellä tasolla ennakoitavissa, mutta kuitenkin sillä tavoin tilannesidonnaisia, että niistä on vaikea määrätä ainakaan kovin täsmällisesti etukäteen lähestymiskieltopäätöksessä. Tämä asettaa lähestymiskieltopäätöstä tekevät tuomioistuimet hankalan tehtävän eteen. Lapsiin liittyvät moninaiset yhteydenottotarpeet pitäisi päätöksessä huomioida, mutta jos lähestymiskieltopäätökseen otetut lapsiin liittyviä yhteydenottoja koskevat määräykset ovat kovin laajoja ja yleisluonteisia, se voi heikentää määrätyn lähestymiskiellon tehokkuutta ja hankaloittaa lähestymiskiellon rikkomiseen puuttumista.

9. Lähestymiskiellon valvonta

Katson, että esitys ottaa käyttöön lähestymiskiellon sähköinen valvonta on hyvä, tarpeellinen ja perusteltu.

10. Lähestymiskiellon rikkominen

Lähestymiskiellon määräämistä koskeva asia on jo voimassa olevan sääntelyn mukaan käsiteltävä kiireellisenä, mille on erittäin hyvät perusteet. Käsillä olevassa mietinnössä esitetään, että myös lähestymiskiellon rikkomista koskeva asia käsiteltäisiin kiireellisenä. Perustelut lähestymiskiellon rikkomisen käsittelylle kiireellisenä eivät kuitenkaan ole yhtä kiistattomat ja itsestäänselvät kuin perusteet lähestymiskiellon määräämisen kiireelliselle käsittelylle. On sinänsä selvää, että oikeudenkäyntien viivästyminen on Suomessa yleisempi ongelma ja tavoite saada lähestymiskiellon rikkomisasiat nopeasti käsitellyksi on hyvä ja kannatettava. Voidaan kuitenkin kysyä, poikkeako lähestymiskiellon rikkominen tässä suhteessa kovin merkittävästi esimerkiksi henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvia rikoksia tai seksuaalirikoksia koskevista asioista, joissa olisi myös hyvät perusteet asian kiireelliselle käsittelylle. Esityksessä ei ole myöskään riittävästi huomioitu sitä, että samaan tekokokonaisuuteen lähestymiskiellon rikkomisen kanssa liittyy usein myös muita rangaistavia tekoja. Sitä, jos lähestymiskiellon rikkomisasiaa jouduttaisiin kiireelliseksi määräämisen vuoksi käsittelemään erillään siitä tekokokonaisuudesta, johon se liittyy, ei voida pitää hyvänä ratkaisuna esitutinnan ja tuomioistuinprosessin tehokkuuden tai yhteisen rangaistuksen määräämisen kannalta. Asioiden erillinen käsittely merkitsisi myös lisärasitetta asianomistajille ja todistajille.

Pidän lähestymiskiellon sähköiseen valvontaan liittyvien velvoitteiden rikkomisen rangaistavaksi säätämistä järjestelmän toimivuuden ja tehokkuuden kannalta välttämättömänä ja kannatan siksi esitystä tältä osin.

11. Ehdotuksen vaikutukset

Esitetty muutos voi olla tehokas vain, jos sen käytännön toteuttamiseksi tarvittavat lisäresurssit turvataan.

12. Muuta

Ei muita huomioita.

Minna Kimpimäki
Lapin yliopisto